[2019] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 687

ਸਨੇਟੈਕਸ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਸੈਂਟਰਲ -2, ਕੋਲਕਾਤਾ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4483)

ਅਪ੍ਰੈਲ 30, 2019

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961: ਧਾਰਾ 43 (5)(d), 73 - ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 2008-2009 - ਨਿਰਧਾਰਕ - NBFCਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ - ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪ - ਕੀ ਅਟਕਲਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਨੁਕਸਾਨ (ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ) ਉਸ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੇ ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961: ਧਾਰਾ 73 - ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ - ਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: ਸੰਸਦ ਨੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 43(5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਨੇ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਕੀਤੀ - ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਸੰਸਦ

ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਾ - ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: 1. ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 43(5) ਨੇ 'ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਸਕ੍ਰਿਪਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਪੁਰਦਗੀ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 14] [694-ਸੀ-ਈ]

2. ਧਾਰਾ 73 ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਘਾਟਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਟਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਆਖਿਆ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਗੇ। ਮਿਤੀ1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ 2014 ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ

ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੰਸਦ ਨੇ ਮਿਤੀ1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 43(5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ 'ਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਸੋਧ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ NBFC ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 73(1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਰਣਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਕ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵ 2008-2009 ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਉਸਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਪੈਰੇ 16, 17, 20, 22) [695-ਈ-ਐਫ; 696-ਬੀ-ਸੀ, ਐਫ; 697-ਏ, ਜੀ]

3. ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਸਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 73(4) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਯਾਦਪਤਰ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 73(4) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅੱਠ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 73(4) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਜੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਵਿੱਤ ਐਕਟ 2005 ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰਾਂ

ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਸੋਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਐਕਟ (ਨੰਬਰ 2) 2014 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪੈਰੇ 23, 24) [697-H; 698-ਏ, ਸੀ-ਜੀ]

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੈਂਟਰਲ)-1, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਵਾਟਿਕਾ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: [2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037 - ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ।

ਅਲਾਈਡ ਮੋਟਰਜ਼ (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 472: [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 780; ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਲੋਮ ਐਕਸਟਰੂਜ਼ਨਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (2010) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489: [2009] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1154; ਵਿਜੇ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 184 - ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਸਾਵੀ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ **(2015) 373 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 243 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ

[1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 780	**ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 9**
[2009] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1154	**ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 9**
[2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037	**ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ**	**ਪੈਰਾ 9**
(2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 184	**ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 12**
(2015) 373 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 243	**ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 21**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4483

ਮਿਤੀ 22.11.2016 ਦੇ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2016 ਦੇ ITAT No. 199 ਵਿੱਚ ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਵਕੀਲ ਆਰ.ਵੀ. ਈਸ਼ਵਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਵੀਨ ਆਰ. ਨਾਥ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਲਿਤ ਮੋਹਿਨੀ ਭੱਟ, ਰਾਹੁਲ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਬਲ ਬਾਂਸਲ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਲੋਂ ਵਕੀਲ ਅਰਿਜੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਖਮਿਨੀ ਬੋਬੜੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. ਇਜਾਜਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਮਿਤੀ 22 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 260A ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਤੀ ਕੰਪਨੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਿਤੀ 27 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਰਿਟਰਨ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2009 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 143(1) ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 143(2) ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਤੀ 14 ਦਸੰਬਰ 2010 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਕ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਅਟਕਲਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 43(5)(D) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਟਕਲਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 2008-2009 ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ CIT (A) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। CIT (A) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਲਾਭਅੰਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ NBFC ਸੀ। CIT (A) ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਆਮਦਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ CIT (A) ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ

ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

5. ਰੈਵੇਨਿਊ ਨੇ CIT (A) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 1 ਨੇ ਮਿਤੀ 6 ਨਵੰਬਰ 2015 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਘਾਟਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਕ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ITAT ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਰਧਾਰਕ ਨੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਿਲੀਵਰੀ ਅਧਾਰਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਡਿਲੀਵਰੀ ਅਧਾਰਤ ਵਪਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

6. ਰੈਵੇਨਿਊ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਤੀ 22 ਨਵੰਬਰ 2016 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਜੋ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

7. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 2008-2009 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਵੀ.ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ, 2014 ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕੰਪਨੀ, ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਟਕਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮਝੀ ਜਾਏਗੀ।

---

[1] "ITAT"

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2008-2009 ਲਈ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਿਤੀ 31 ਮਾਰਚ 2008 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:

(i) ਉਪਲਬਧ ਕੁੱਲ ਫੰਡ - 13.48 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ;

(ii) ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਫੰਡ - 11.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

(iii) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ - 84%

(iv) ਸ਼ੇਅਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ - 1.28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

(v) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ - 9.5%

(vi) ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਜ਼ੇ - 5.92 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤਹਿਤ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕੋਲ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ 1934 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ NBFC ਵਜੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੋਵੇ।

9. ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ 2014 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਗਾੜ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਾੜ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਲੀਵਰੀ ਅਧਾਰਤ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ 2006-2007 ਤੋਂ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ

ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ CBDT ਦੇ ਮਿਤੀ 27 ਫਰਵਰੀ 2006 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 21 ਜਨਵਰੀ 2015 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ, 2015 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਦ ਨੇ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸੋਧ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਲਾਈਡ **ਮੋਟਰਜ਼ (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ**[2] ਅਤੇ **ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਅਲੋਮ ਐਕਸਟਰੂਜ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ**[3] **ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।**

10. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਿਜੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਨਿਰਧਾਰਕ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਨੂੰ 2,21,917 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਿਤੀ 62,84,111.60 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰੈਵੇਨਿਊ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਦੀ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਨੇ 5.92 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਜ਼ੇ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ 11.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ 9.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੁਕਤ ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ

ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਖੋਜ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

11. ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਚੁਕਵੇਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿੱਤ ਐਕਟ 2005 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 2006 ਤੋਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਨੁਕੂਲ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਨੌਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ।

---

[2] (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 472

[3] (2010) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489

12. **ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੈਂਟਰਲ)-1, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਵਾਟਿਕਾ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ**[4] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਤੇ **ਵਿਜੇ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ**[5] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

13. ਇਹ ਦਲੀਲਾਂ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹਨ।

14. ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 43(5) ਨੇ 'ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਸਕ੍ਰਿਪਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਪੁਰਦਗੀ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

15.CBDT ਦੇ ਮਿਤੀ 27 ਫਰਵਰੀ 2006 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੋਧ SEBI ਦੁਆਰਾ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਦੋਵਾਂ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"3.10 **ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ 'ਸਟਾਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ'**

~~ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਖੰਡ~~ (5) ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਬੰਧ 'ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਸਕ੍ਰਿਪਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਪੁਰਦਗੀ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। SEBI ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ

ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਟਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਘਾਟੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਅਲੀ ਘਾਟੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਕ੍ਰੀਨ ਅਧਾਰਤ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ਡ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

---

[4] (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1

[5] (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 184

ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਨੇ ਧਾਰਾ 43(5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 43 (5) (ਭਾਵ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਿਯਮ, 1962 ਦੇ ਨਿਯਮ 6DDA ਅਤੇ 6DDB ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 1 ਜੁਲਾਈ 2005 ਨੂੰ S.O. No. 932 (E) ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਯੋਗਤਾ: ਸਾਲ 2006-07 ਤੋਂ ਬਾਅਦ"

16. ਧਾਰਾ 73 ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਘਾਟਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ

ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਅਟਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਆਖਿਆ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਗੇ। ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ 2014 ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 73 ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਵਿਆਖਿਆ - ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ (ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਸਦੀ ਕੁੱਲ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ "ਸਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਆਜ" ,"ਘਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਆਮਦਨ", "ਪੂੰਜੀਗਤ ਲਾਭ" ਅਤੇ "ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ" ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਵਸੂਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ) ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਟਕਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

17. ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੰਸਦ ਨੇ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 43(5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ 'ਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਸੋਧ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ।

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਪਕ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

19. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਜੋ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣਾ ਸੀ।

20. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਐਕਟ, 1934 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ NBFC ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 73(1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਰਣਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਸਥਿਤ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ:

“..... ਸਾਡੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਅਧੀਨ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਸਾਡਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ।

ਨਿਰਧਾਰਕ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਕ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵ 2008-2009 ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੇਅਰ ਵਪਾਰ ਉਸਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ।

21. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਵੀ. ਈਸ਼ਵਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 2.21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 62.84 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ **ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਸਵੀ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪੀ. ਲਿਮਟਿਡ**ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ "ਸ਼ੇਅਰ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ" ਜੋ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਚਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

22. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਨੇ 11.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 9.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੁਕਤ ਕਰਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਖਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਤੱਥ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

23. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 43(5) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 2005 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਯਾਦਪਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ:

---

[6] (2015) 373 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 243

"ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੋਧ 'ਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਚ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ 'ਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯੋਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਪੈਕਟੇਟਿਵ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੋਧ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ

ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਅੱਠ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।"

24. ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੰਸਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 73 (4) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 73 (4) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਅੱਠ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਚਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 73 (4) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਜੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 43(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਵਿੱਤ ਐਕਟ 2005 ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਿਤੀ1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਸੋਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਐਕਟ (ਨੰਬਰ 2) 2014 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

25. ਭਾਵੇਂ ਵਿੱਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਜੋਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੋਧ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਜਾਂ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਅਲਾਈਡ ਮੋਟਰਜ਼ (ਸੁਪਰਾ)** ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 43B ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

“10... ਧਾਰਾ 43-B ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 43-B ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟੈਕਸਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਟੈਕਸ, ਡਿਊਟੀ, ਸੈੱਸ ਜਾਂ ਫੀਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰਕਮ ਉਸੇ ਲੇਖਾ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਅਗਲੇ ਲੇਖਾ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 43-B ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਟੈਕਸਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਆਫ ਰਿਜ਼ਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 43-B ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 1987 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਸਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 43-B ਦੀ ਧਾਰਾ (A) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ" ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦਪਤਰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 43-B ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 43-B (A) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 43-B(a) ਧਾਰਾ 43-B ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 43-B ਦੇ ਸਹੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 43-Bਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

26. ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 43-B ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਯਾਦਪਤਰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 43-B ਨੂੰ

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 43-B(a) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਿਆਖਿਆ 2 ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀ ਸਰਕੂਲਰ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

27. **ਐਲੋਮ ਐਕਸਟਰੂਜ਼ਨਜ਼ (ਸੁਪਰਾ)** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਗਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲਾਈਨ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 43-B ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"25. ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ **CIT ਬਨਾਮ ਜੇ.ਐਚ. ਗੋਟਲਾ (1985)**[7] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 360, ਪੈਰਾ 47)

"47. ... ਸਾਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਖਤ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਉਸਾਰੀ ਇੱਕ ਬੇਤੁਕਾ ਨਤੀਜਾ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੱਭੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਖਤ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਉਸਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕੁਇਟੀ ਅਤੇ ਕਰਾਧਾਨ ਅਕਸਰ ਅਜਨਬੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

28. ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ **ਬਨਾਮ ਵਾਟਿਕਾ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ**[8] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ' ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"42.1. " ਵਿੱਤ ਬਿੱਲ, 2002 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਸੋਧ 1.6.2002 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ"। ਇਹ ਐਪੀਗ੍ਰਾਫਿਕ 9 ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਵਿੱਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 40 ਧਾਰਾ 92-F ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 92-F ਦੀ ਧਾਰਾ (iii-a) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਇਹ ਸੋਧ 1-4-2002 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਈ ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟਸ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤਿੰਨ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ:

---

[7] (1985) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 343

[8] (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1

9Ed: ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਥੇ "ਐਪੀਗ੍ਰਾਫਿਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੋਧ ਦੇ ਥੀਮ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ

(i) ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੋਧ;

(ii) ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪੂਰਵ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੋਧ; ਅਤੇ

(iii) ਸਪਸ਼ਟ ਸੋਧਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਹਨ"

29. **ਮੈਸਰਜ਼ ਵਿਜੇ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 1 ਮਾਰਚ 2019 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ, 1980 ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 80AB ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਧ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 1979-1980 ਅਤੇ 1980-1981 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

30. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ 2014 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੋਧ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਵਿਧਾਨਕ ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਨੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 43(5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਧਾਰਾ 73 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਸੋਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਸੀ।

31. ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2008-2009 ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ (ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ) ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਕ ਨੂੰ ਜੋ ਘਾਟਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਮਾਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਸੀ।

32. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

33. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi